

Шта су препреке за коришћење енергетских потенцијала термалних вода у Јошаничкој Бањи?

Норме, неинформисаност и навике

Општина Рашка је само једна од шест у Србији (Врање, Шабац, Куршумлија, Рашка, Медвеђа, Апатин) у којима има вода чија је температура преко 60°C. Укупна топлотна снага која би се могла добити искоришћењем свих постојећих извора термалне воде у Србији износи око 216 MWt, са производњом топлотне енергије од 180 хиљада тен

(тона еквивалентне нафте која има калоричну моћ 41868 ГЈ). Коришћење геотермалне енергије за грејање и друге енергетске сврхе у Републици Србији је у почетној фази и веома скромно у односу на потенцијал и ресурсе. Већ први утисци сваког, добронамерног, посетиоца Јошаничке Бање оставе у дилеми. Као кључна дилема намеће се питање како је могуће да велики енергетски потенцијали изворишта топле воде остају, неискоришћени? Тачније речено, недовољно искоришћени. Јер, истине ради, некавих користи је било, а и сада има, а но то није ни делић могућег. Посебно сада, када је убрзани напредак технологија допринео ефикасном коришћењу енергије термалних вода у пољопривреди за загревање стакленика и интензивну производњу поврћа, воћа, цвећа, другог биља, загревање објеката у сточарству, за сушење биљних производа, за производњу конзумне рибе и рибље млађи у топоводним рибањацима и комуналним делатностима, пре свега, системима за даљинско грејање. Истражујући разлоге за такво стање схватили смо да их све можемо подвести под три групе. Прву групу разлога за недовољно коришћење енергије термалних вода Јошаничке Бање можемо дефинисати као нормативне препреке, у другој групи је, без сумње, неинформисаност како доносиоца одлука на локалном нивоу тако и становника бање о новим, технолошким решењима за коришћење термалне енергије у привредне сврхе. Постојећи Закон о јавној својини донет 2011. године у члану 3 се, између осталог каже: „У јавној својини су природна богатства, добра од општег интереса и добра у општој употреби, за која је законом утврђено да су у јавној својини, ствари које користе органи и организације Републике Србије, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, установе, јавне агенције и друге организације чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе и друге ствари које су, у складу са законом, у јавној својини.“ У члану

9, истог, то је, делом, додатно прецизирано: „Воде, водотоци и њихови извори, минерални ресурси, ресурси подземних вода, геотермални и други геолошки ресурси и резерве минералних сировина, и друга добра која су посебним законом одређена као природна богатства, у својини су Републике Србије.“ Власничка права над природним богатствима су

заправо испреплетане групе права и то: права управљања, права искључења и права отуђења. Онај ко упражњава ова права одређује право приступа и право коришћења природних добара. У практичној примени и спровођењу закона и других подзаконских аката који третирају област коришћења природних богатстава креира се на једној страни дестимулативни амбијент за потенцијалне инвеститоре због пренормираности и, делимичног, преплитања надлежности различитих нивоа власти, али се зато истим нормативним оквиром на другој страни креира економски атрактиван амбијент зато што се Уредба о висини накнаде за коришћење минералних сировина не примењује већ неколико година колико је прошло од њеног доношења. То бројним приватним и државним компанијама омогућује да, експлоатацијом минералних сировина за које никоме не плаћају накнаду, остварују екстрапрофит.

Стечене навике што у државној и локалној управи што код самог локалног становништва су такође, делом, узрок неадекватног коришћења потенцијала природног добра. Неискоришћена термална енергија вода у Јошаничкој Бањи је, нажалост, још један пример како високо централизовани систем у држави није ефикасан, а додамо ли томе и индиректне, негативне, ефекте коришћења горива фослиног порекла као извора енергије ето разлога да се трага за свим узроцима таквог стања и њиховим мењањем. Процес припреме Националне стратегије одрживог коришћења природних ресурса и добара као као једног од најзначајнијих стратешких докумената у Националној стратегији Србије за приступање ЕУ (2005) започет је 2006. године, а окончан је 2012. године њеним усвајањем. Данас, деценију касније од почетака израде овог документа, отварају се прва, предприступна поглавља за наше чланство у Европској унији, а фактичко стање на терену, у области већег коришћења геотермалне енергије је лоше, бар судећи на примеру из Јошаничке Бање који, нажалост, није усамљен.

пројекат финансира / пројекат спроводе

КВ НОВОСТИ
Online

Овај текст објављен је уз подршку општине Рашка, у оквиру пројекта „Богатство које се не користи“.

Ставови изнети у тексту искључива су одговорност КВ НОВОСТИ и ни на који начин не представљају ставове и мишљења општине Рашка.